

Lietuvos psichologų kongresas

Recenzuota kongreso
medžiaga

2025 m. balandžio 25-26 d.
Vilnius

Lietuvos
psichologų
sąjunga

VILNIAUS UNIVERSITETO LEIDYKLA

Filosofijos
fakultetas

EuroPsy
Akredituotas renginys 2025/062

Lietuvos psichologų kongreso organizatoriai:

Lietuvos psichologų sąjunga
Vilniaus universitetas

Mokslo komitetas (pranešimų santraukų recenzentai ir mokslinės programos sudarytojai):

prof. dr. Jurgita Lazauskaitė-Zabielskė (pirmininkė) (VU)
doc. dr. Arvydas Kuzinas (MRU)
prof. dr. Dalia Antinienė (LSMU)
doc. dr. Giedrė Širvinskienė (LSMU)
prof. dr. Kristina Žardeckaitė-Matulaitienė (VDU)
doc. dr. Loreta Gustainienė (VDU)
doc. dr. Raimonda Petrolienė (LPS)
prof. dr. Reda Gedutienė (KU)
prof. dr. Rimantas Vosylis (MRU)
doc. dr. Roma Šimulionienė (KU)
prof. dr. Saulė Raižienė (VU)

Organizacinis komitetas:

Aina Adomaitytė (LPS)
Skaistė Jurevičienė (LPS)
Gabrielė Gudynaitė (VU)
prof. dr. Antanas Kairys (VU)
dr. Marija Turlinskienė (VU)
doc. dr. Raimonda Sadauskaitė (pirmininkės pavaduotoja) (VU)
doc. dr. Olga Zamalijeva (pirmininkė) (VU)

Už pranešimų turinį atsako pranešimų autoriai. Lietuvos psichologų kongreso organizatoriai neprisiima jokios atsakomybės, susijusios su pranešimų santraukų kokybe ar informacijos tikslumu.

Copyright © 2025 [Jurgita Lazauskaitė-Zabielskė, Olga Zamalijeva]. Published by Vilnius University Press
This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.
<https://doi.org/10.15388/LPK2025>

Vilniaus universiteto leidykla,
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
Knygos internete *knygynas.vu.lt*
Mokslo periodikos žurnalai *zurnalai.vu.lt*

RAIDOS TARPSNIUI BŪDINGI POŽYMAI BESIFORMUOJANČIOS SUAUGYSTĖS LAIKOTARPIU: ĮŽVALGOS APIE JŲ SĄVEIKĄ SU JAUTRUMU IR PSICHOLOGINIŲ ATSPARUMU

AGE-SPECIFIC FEATURES IN EMERGING ADULTHOOD: INSIGHTS INTO THEIR RELATIONSHIP WITH SENSITIVITY AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE

Rugilė Meškuotytė* (Vilniaus universitetas), Tomas Lazdauskas (Vilniaus universitetas).

* meskuotyte@gmail.com

Įvadas. Besiformuojanti suaugystė – tai kritinis raidos etapas, išsiskiriantis tiek galimybių, tiek iššūkių gausa (Arnett, 2000). Jo metu savitai sužadinamas atsparumo procesas (Masten et al., 2006), padedantis įveikti kylančius sunkumus ir skatinantis pozityvų šio tarpsnio patyrimą (Arnett, 2015). Jautrumas yra biologiškai grįstas temperamento bruožas, nusakantis polinkį nuodugniau apdoroti ir stipriau reaguoti į įvairaus valentingumo informaciją bei dėmesingumą subtilybėms (Aron ir Aron, 1997). Yra žinoma apie šio bruožo sąveiką su atsparumu streso akivaizdoje (Iimura, 2022). Tikėtina, jis gali prisidėti ir prie specifinės nagrinėjamam amžiaus tarpsniui būdingų požymių raiškos. Todėl šio tyrimo tikslas – įvertinti jautrumo, psichologinio atsparumo ir besiformuojančios suaugystės požymių sąveiką.

Metodai. Tyrime dalyvavo 183 asmenys, 18–25 metų amžiaus ($M = 21,44$; $SD = 2,07$), iš kurių – 73,8 proc. moterys, 23 proc. vyrai bei 3,3 proc. lyčiai savęs nepriskyrę asmenys. Kintamieji vertinti trimis savistatos tipo instrumentais: Besiformuojančios suaugystės dimensijų inventoriumi (IDEA; Reifman et al., 2007), Psichologinio atsparumo skale (RS-14; Wagnild, 2016) ir Itin jautraus asmens skale (HSP; Aron ir Aron, 1997). IDEA matuojamos penkios dimensijos: tapatumo tyrinėjimas, eksperimentavimas, nestabilumo jausmas, įstrigimo jausmas ir polinkis susitelkti į save. RS-14 skirta bendram psichologiniam atsparumui įvertinti. HSP leidžia pamatuoti tris jautrumo bruožus: lengvą sudirgimą, estetinį jautrumą ir žemą jutimų slenkstį. Sąveika tarp kintamųjų nagrinėta pasitelkus mediacinę analizę, taip siekiant patikrinti jautrumo bruožų prognostinę vertę amžiaus tarpsnio dimensijų raiškai, kai kartu stebimas tarpininkaujantis atsparumo vaidmuo.

Rezultatai. Rezultatai atskleidė specifinę skirtingų jautrumo bruožų sąveiką su atskirais amžiaus tarpsnio požymiais. Pavyzdžiui, lengvo sudirgimo ir nestabilumo sąveikos modelyje nustatyta dalinė mediacija, reiškianti, kad lengvas sudirgimas reikšmingai prognozuoja nestabilumo jausmą ir tiesiogiai, ir tarpininkaujant atsparumui. Tuo tarpu estetinio jautrumo ir eksperimentavimo modelį apibūdino stipri mediacija, rodanti, kad esminis vaidmuo šioje sąveikoje tenka atsparumui.

Išvados. Gauti rezultatai dera su teorinėmis nuostatomis ir ankstesnių tyrimų rezultatais apie atsparumo svarbą šiame amžiaus tarpsnyje, taip pat suteikia naujų įžvalgų ir skatina toliau tyrinėti jautrumo reikšmę įžangos į suaugystę patyrimui.

Pagrindiniai žodžiai: besiformuojančio suaugusiojo amžius; itin didelis jautrumas; psichologinis atsparumas.